

Ajda Bračič: *Kresničevje* (LUD Literatura)

Romaneski prvenec Ajde Bračič *Kresničevje* se razpira na več ravneh. Izhodiščno pripoved predstavljajo družinski odnosi, in sicer prepirl med sestrama, zaradi katerega je Klara že dlje časa pogrešana, Agnes pa se odpravi v gozd, da bi jo našla. Ob tem naleti na neke vrste hipijevsko skupnost Sare, Joshua in Tulsi, ki v gozdu bivajo stran od družbenih norm in iščejo alternativne načine samozadostnega bivanja. Tu je še zgodba Valentina, resnične osebe, ki se je v preteklosti kot puščavnik naselil v gozdu zaradi nesrečne ljubezni. Vse te dogajalne pramene tako v celoto povezuje gozd kot nekakšen mitični, arhetipski prostor mogočne in nerazložljive narave z močnimi elementi ljudskega izročila bajeslovnih bitij in pojavov.

Avtorica ustvari poetično in skrivnostno atmosfero koreninic, robidovja, praproti, rose, blata in listja, skozi katero pronicajo drobci preteklosti ter utrinki spominov na otroštvo in odraščanje. Roman odlikujeta prepričljiv slog pisanja in žanrska odprtost, saj je preplet družinske sage, dokumentarnih elementov, fantastičnih motivov, iskanje sestre in približevanje cilju ustvarjata suspens kriminalke, proti koncu pa vedno bolj v ospredje vstopa ekološka problematika. Ob tem pa je *Kresničevje* roman, v katerega so ujeta temeljna spraševanja o izvorni krivdi, bolečini, obžalovanju in predvsem vprašanje, kako odpustiti.

Nina Dragičević: *Nemogoče* (Beletrina)

Nina Dragičević s knjigo *Nemogoče* vzpostavi izrazito relevanten in aktualen premislek o enem izmed najbolj spregledanih fenomenov slovenske kulturne zgodovine: sistematičnem izbrisu skladateljic iz kolektivnega spomina. Pri tem ne ostaja zgolj pri reviziji zgodovinopisnih vrzeli, temveč z natančno dokumentarističnostjo, hkrati pa nenavadno in avtorsko prepoznavno esejistično metodo razkriva mehanizme, ki so to odsotnost proizvedli kot ideološki konstrukt.

Avtorica s prepričljivo avtorsko kombinacijo eseja, pripovedi, arhivskega gradiva in poetičnih intervencij razpira prostor, kjer odsotnost postane dokaz prisotnosti. Njena analiza ne temelji na enostavni rehabilitaciji prezrtih imen, temveč vključuje radikalni razmislek o pogojih umetniške kanonizacije. S tem presega raven literarnega ali muzikološkega prispevka in se umešča v širši diskurz o kulturnem kapitalu, družbeni produkciji vednosti ter razmerjih moči, ki določajo, kdo sme vstopiti v zgodovino.

Posebna vrednost knjige je v vztrajnem razkrivanju paradoksa, da so skladateljice ves čas prisotne, izvajane, celo priznane, hkrati pa so bile izrinjene na sam rob kulturne semiosfere. Dragičević pokaže, da to odrivanje na skorajda nevidni rob ni naključno, ampak je del dolgotrajnega delovanja mizoginih struktur, ki so ženskam sistematično onemogočale dostop do kulturnega kapitala.

Nemogoče je zato pomembna knjiga, ki na novo vzpostavlja zgodovino. Odlikujeta jo kritična ostrina in hibridna forma, ki širita meje literature in teorije, s tem pa odpirata dragocen prostor za premislek o tem, kako nastajajo in se vzdržujejo kulturni kanoni in kdo je iz njih izbrisan. S tem bistveno prispeva k razumevanju slovenske umetnosti in družbe.

Anja Radaljac: *če se ne vrneš* (Litera)

Domišljena in dosledno izpeljana znanstvenofantastična pripoved *če se ne vrneš* popelje v časovno ne tako oddaljen distopični medapokaliptični svet. Po vojnem uničenju, popolni degradaciji okolja in posledičnih energetskih, prehranskih, zdravstvenih in migracijskih krizah je na preizkušnji predvsem človek kot odnosno in skupnostno bitje. Znašel se je na skrajni točki, ko bolečino izgube rešuje s t. i. izbrisom iz zavesti. Gre za eno od novih oblik soočanja s težo bivanja, skrajno stopnjo defetizma in visoko samomorilnostjo, prevladujočo v docela odtujeni, *razkohezirani* družbi, kjer ne upada le število ljudi, temveč predvsem njihova zmožnost vzdrževati medsebojni stik in povezanost. Izpiljen mehanizem se zdi učinkovit in blažilen, dokler ne pride do napake, t. i. nepopolnega izbrisa, z njo pa do priložnosti za drugačen pogled, idejni preskok, spremembo, integracijo.

Filozofski roman s slikovito jasnostjo opozori na problem brezglavega bega pred občutki zapuščenosti in eksistencialno tesnobo, še posebej kadar je eskapizem tako tehnološko dovršen in družbenopolitično podprt. Z razpletanjem zapletenega odnosa med različnimi plastmi našega bivanja, v katerem ima primarno vlogo zavest, se na svež način loteva docela klasičnih, a danes tabuiziranih razmislekov o smrti, minevanju in žalovanju, ob tem pa lucidno prikaže, kakšni *podzemeljski* naporji so potrebni, koliko poguma in organiziranosti posameznika in skupnosti terja, da človek in z njim potencialno človeštvo iz distopičnega zamišljanja *zavestno* preide k utopičnemu. Kar pa je pravzaprav svojska vrnitev – k navdihu, upanju in nato h koheziji, odnosnosti, a tudi k bivanjski bolečini. Vrnitev k sebi, k novi človečnosti. Zrelo delo, ob katerem si je ob vsej nevzdržnosti sedanjosti vendarle mogoče zamišljati vzdržno prihodnost.

Aljoša Harlamov: *Dohtar in Povodni mož* (Založba Goga)

Zgodovinska kriminalka *Dohtar in Povodni mož* Aljoše Harlamova v slovenski literarni prostor vnaša svež in vznemirljiv žanrski hibrid. Roman se loteva ambiciozne in drzne naloge fikcionalizacije enega najbolj kanoničnih obdobj slovenske literarne zgodovine, prve polovice 19. stoletja, zaznamovane z vznikom ideje slovenskega naroda in nastankom temeljnih del slovenske književnosti. V ta zgodovinski kontekst Harlamov umesti kriminalno preiskavo, ki jo vodi France Prešeren (v romanu poimenovan »Dohtar«) ravno sredi pisanja *Krsta pri Savici*, enega ključnih tekstov slovenske literarne zgodovine. Bidermajerska Ljubljana pri tem ni le kulisa, saj zgodovinske okoliščine neposredno vplivajo na sam potek kriminalke.

Kljub tvegani nalogi Harlamov z uspešnim prepletom zgodovinskih dejstev in fikcije ter z natančno izgrajenim pripovednim svetom, prepričljivimi liki in bogato upodobljeno Ljubljano v vročih poletnih dneh leta 1835 vzpostavi notranje koherentno in verjetno pripovedno celoto. Poleg tega s humorjem, ironijo ter številnimi medbesedilnimi navezavami na sodobno literaturo in popularno kulturo vnaša občutek lahkotnosti in igrivosti, ki produktivno nadgrajuje žanrski hibrid. Roman tako uspešno prepleta zgodovinsko snov, žanrske zakonitosti kriminalke, teorije zarote, literarnovedne uvide in parodijo, pri čemer ohranja suspenz vse do zaključka. *Dohtar in Povodni mož* je poleg kakovostne reinterpretacije popularnega žanra tudi duhovit in mestoma ciničen pogled na literarno tradicijo, ki kanonične figure preteklosti brez zadržkov vključuje v lastno pripovedno logiko. Razplet je temu primerno nepričakovan – namesto preprostega zadoščenja zbuja globoko nelagodje in pusti trajen vtis.

Tina Volarič: Nekje notri je uho (Založba Goga)

Zbirka Tine Volarič *Nekje notri je uho* je izdana v zelo lepo oblikovani knjižici, v kateri se avtoričine pesmi dopolnjujejo z njenimi ilustracijami. Ko jo bralec vzame v roke, takoj dobi občutek, da drži nekaj krhkega, rahločutnega in dragocenega, čemur se mora predati z ljubeznijo in odprtostjo do govorice drugega. Ta govorica v svoje središče namreč ne postavlja klasičnega antropocentričnega subjekta, ampak jo preveva občutek predavanja svetu, ki človeka presega. Ta presežnost se razodeva predvsem v drobnih detajlih naravnega sveta, ki se jim lirski subjektka prepušča.

V čarovniji pesniške govorice se sedanost spoji s preteklostjo in prihodnostjo. »Napletem trajanje. / Razvejam se / v nekoč in prej, v nekoč potem. / Rastem na mestu, / kjer je raslo drevo / in se sklanjalo nad vodo.« V pesniškem postopku se sodobna bivanjska zavest prepleta z mitološkimi občutki, a pesničino drevo spoznanja ni popolnoma istovetno s tradicionalnim drevesom spoznanja. V izvorni govorici igrivo presega antropocentrične jezikovne konvencije in z onomatopoetičnimi pesniškimi sredstvi v svoj jezik vključuje govorico rastlin, živali in narave. Zbirka *Nekje notri je uho* že z naslovom implicira, da to notranje uho ni le njeno, je del širšega kozmosa in predvsem uho predanega bralca, ki se je njeni govorici pripravljen razpreti.